

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ігор Бакіко

Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

Анотація. Вступ. У статті досліджуються ціннісні орієнтації підлітків. Саме система ціннісних орієнтацій визначає змістовий бік спрямованості особистості, її ставлення до навколишнього середовища й до себе, що в результаті становить її життєву концепцію та спосіб життя. Вивчення й аналіз ціннісних орієнтацій дасть змогу покращити рівень мотивації до занять із фізичного виховання та сприятиме покращенню здоров'я підростаючого покоління. *Метою* статті є визначення ціннісних орієнтацій підлітків у процесі фізичного виховання. *Методи дослідження:* для вирішення поставленої мети використано такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, опитувальник ціннісних орієнтацій М. Рокича, методи математичної статистики. *Результати.* Найважливішими термінальними цінностями для хлопців є такі: здоров'я (фізичне й психічне) – 31,37 бала; хороші й вірні друзі – 31,13 бала; задоволення (життя, повне задоволеннь, приємного проведення часу, багато розваг) – 30,68 бала; кохання (духовна й фізична близькість із коханою людиною) – 30,48 бала; упевненість у собі (свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів) – 30,28 бала. Подібна тенденція спостерігається й у дівчат. До ядра цінностей вони зарахували таке: хороші й вірні друзі – 31,03 бала; здоров'я (фізичне й психічне) – 30,84 бала; задоволення (життя, повне задоволеннь, приємного проведення часу, багато розваг) – 30,78 бала; кохання (духовна й фізична близькість із коханою людиною) – 30,6 бала; на відміну від хлопців, цікава робота – 30,47 бала. Загальний рейтинг пріоритетних інструментальних цінностей у хлопців і дівчат майже збігається. Різниця полягає лише у двох перших позиціях: хлопці – чесність (правдивість, щирість) – 30,34 бала; вихованість (гарні манери, ввічливість) – 30,24 бала; дівчата – життєрадісність (почуття гумору) – 30,25 бала; сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів – 29,94 бала. Третю – п'яту позицію зайняли такі інструментальні цінності: відповідальність (почуття обов'язку, уміння тримати слово) – 29,93 бала, 29,84 бала відповідно; раціоналізм (уміння тверезо й логічно мислити, приймати обдумані рішення) – 29,2 бала, 29,24 бала відповідно; освіченість (широта знань, висока загальна культура) – 28,8 бала, 29,2 бала відповідно. *Висновки.* Таким чином, підтверджується, що пріоритети ціннісних орієнтацій у підлітків змінюються кожний рік і те, що було важливе для них у 5 класі, змінюється у «хвіст» цінностей («здоров'я» в 11 класі на 15-му місці), а на те, що не звертали увагу («краса» в 5 класі), переміщується в категорію пріоритетних в 11 класі.

Ключові слова: здоров'я, цінність, школярі, урок, клас.

Ihor Bakiko

FORMATION OF TEENAGERS' VALUE ORIENTATIONS DURING PHYSICAL EDUCATION

Abstract. *Introduction.* The article examines the value orientations of teenagers. It is the system of value orientations that determines the meaningful side of an individual's orientation, attitude to the environment and to himself, which ultimately constitutes his life concept and lifestyle. The study and analysis of value orientations will increase the level of motivation for physical education classes and contribute to improving the health of the younger generation. *The goal* is to determine the value orientation of teenagers during physical education. *Research methods:* the following research methods were used to achieve the goal: analysis of scientific and methodological literature, questionnaire of value orientations by M. Rokych, and methods of mathematical statistics. *The results.* The most important terminal values for boys are: health (physical and mental) – 31.37 points; good and reliable friends – 31.13 points; satisfaction (life full of pleasures, pleasant pastime, lots of entertainment) – 30.68 points; love (spiritual and physical intimacy with a loved one) – 30.48 points, and self-confidence (freedom from internal contradictions and doubts) – 30.28 points. A similar trend is observed in girls. They attributed the following to the core of values: good and reliable friends – 31.03 points; health (physical and mental) – 30.84 points; satisfaction (life full of pleasures, pleasant pastime, lots of entertainment) – 30.78 points; love (spiritual and physical intimacy with a loved one) – 30.6 points and, unlike boys, interesting work – 30.47 points. The general rating of priority instrumental values for boys and girls is almost the same. The difference is only in the first two positions: boys – honesty (truthfulness, sincerity) – 30.34 points; education (good manners, politeness) – 30.24 points; girls – cheerfulness (sense of humor) – 30.25 points; courage in defending one's opinion and views – 29.94 points. The third to fifth positions were taken by the following instrumental values: responsibility (sense of duty, ability to keep one's

Бакіко І. Формування ціннісних орієнтацій підлітків у процесі фізичного виховання. *Sport Science Spectrum*. 2024; 1: 62–67. DOI: 10.32782/spectrum/2024-1-10

Bakiko I. Formation of teenagers' value orientations during physical education. *Sport Science Spectrum*. 2024; 1: 62–67. DOI: 10.32782/spectrum/2024-1-10

Вступ. Зниження рівня рухової активності підлітків різного віку викликане низкою причин, що призводить до погіршення фізичного здоров'я й фізичної підготовленості школярів. Учені в галузі фізичної культури говорять про тенденцію щодо погіршення фізичного стану підростаючого покоління [1; 3; 7].

Аналіз згаданої теми свідчить про те, що ці факти викликані недосконалістю викладання фізичної культури в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО). Рідко й не в усіх ЗЗСО під час уроків фізичної культури розв'язуються завдання, які спрямовані на формування мотивації підлітків до занять руховими діями. Крім того, в учнів не вистачає часу через великий обсяг інтелектуального навантаження, проте однією з головних причин гіподинамії цього контингенту школярів є неправильно організоване дозвілля [2; 4; 12].

Через вільний доступ до гаджетів учні все більше часу проводять удома. Як стверджує М.М. Саїнчук, перегляд телепередач, ігри чи робота за ноутбуком витісняють природні локомотивні підлітків, а фізичну культуру як інструмент формування тілесності вони практично не застосовують [13].

Аналіз проведеного дослідження показав, що у великій кількості школярів різні форми занять руховими діями обмежуються 35 хв. на добу, а рівень їхньої фізичної активності становить 30% від норми [6; 16].

Аналіз літератури, присвяченої проблемі вдосконалення фізичного виховання підлітків, серед питань формування рухових умінь і навичок учнів, пошуку підходів щодо підвищення їхньої фізичної активності, фізичної підготовленості важливими виявив формування ціннісних орієнтацій у сфері фізичної культури [10; 11; 14].

Мета дослідження – визначення ціннісних орієнтацій підлітків у процесі фізичного виховання.

Матеріал і методи.

Учасники: дослідження проводили в ЗЗСО № 17 м. Луцька за участю учнів 5–11 класів у кількості 420 чоловік (хлопців – 210, дівчат – 210).

word) – 29.93 points and 29.84 points, respectively; rationalism (the ability to think soberly and logically, make thoughtful decisions) – 29.2 points and 29.24 points, respectively, and education (erudition, high general culture) – 28.8 points and 29.2 points, respectively. *Conclusions.* Thus, it is confirmed that the priorities of teenagers' value orientations change every year: what was important to them in the 5th grade falls down to the "tail" of values ("health" in the 11th grade takes the 15th place), and, what was ignored ("beauty" in the 5th grade) is moved to the priority category in the 11th grade.

Keywords: health, value, schoolchildren, lesson, class.

Їхній вік становить 10–17 років. Від усіх школярів отримано інформовану згоду на участь у цьому експерименті.

Процедура (організація дослідження): для вирішення поставленої мети використано такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, опитувальник ціннісних орієнтацій М. Рокича, методи математичної статистики.

Для вивчення особливостей формування ціннісних орієнтацій школярів ми використали методикю М. Рокича, що обумовлює функціонування механізму диференціації цінностей і характер вибору тих або інших із них. Методика являє собою два бланки, на яких надано списки 16 термінальних і 16 інструментальних цінностей. Кожну цінність респондент повинен оцінити за 5-бальною системою.

Статистичний аналіз: усі отримані в ході дослідження дані опрацьовані за допомогою комп'ютерної програми для статистичної обробки даних SPSS Statistics (версія 23).

Наукові дослідження проводили відповідно до етичних стандартів відповідального комітету з прав людини за погодженням Департаменту освіти і науки виконавчого органу Луцької міської ради, письмової згоди директора ЗЗСО № 17 м. Луцька та школярів, що підтверджується відповідними документами.

Результати дослідження. Сформованість ціннісних орієнтацій підлітків визначали за методикою М. Рокича [9; 18; 20]. Залежно від того, які надбання входять в ієрархію ціннісних орієнтацій людини, можемо передбачити, на яку життєву мету спрямована активність підлітка та які засоби для реалізації цих цілей є бажаними. Аналіз ієрархічної структури ціннісних орієнтацій показує, як саме знайдені ціннісні орієнтири підлітків відповідають цивільному еталону.

Зміни, що відбуваються в нашій державі, торкнулися духовного життя

населення, оскільки воно проходить важкий процес переосмислення соціальних цінностей, унаслідок чого в скрутному становищі опинилося підростаюче покоління, яке росте й формується в ситуації, коли «старі» цінності відкинуті, а нові ще не повністю сформовані.

Досвід теоретичного й емпіричного дослідження в загальній, віковій і педагогічній психології ціннісної сфери людини є досить великий. Однак порушена проблема посідає значне місце на шпальтах наукових публікацій, викликаючи жваву дискусію серед учених, адже загальновідомим залишається той факт, що саме цінність постає системоутворювальним складником людини, провідною детермінантою, основою її становлення й розвитку загалом [8].

Зазначається, що система ціннісних орієнтацій визначає змістовий бік спрямованості людини й формує основу її ставлення до навколишнього світу, до людей і самого себе.

Сутність методики визначення ціннісних орієнтацій М. Рокича полягає в прямому ранжуванні переліку цінностей, які діляться на дві групи: термінальну, яка демонструє впевненість людини в тому, що кінцева мета індивідуального буття полягає в процесі її реалізації; а також інструментальну, що показує впевненість особистості в наданні переваги способу дій або якостей особистості [19].

Таким чином, потребує аналізу формування ціннісних орієнтацій в підлітків для визначення пріоритетів у термінальних та інструментальних цінностях.

Ієрархія цінностей із року в рік змінюється в школярів незалежно від статті. Сума балів за кожним показником дає змогу сформувати рейтинг і визначити пріоритети, тобто «ядро» ціннісних орієнтацій. Залежно від ставих і вікових особливостей школярів

змінюється ієрархія термінальних цінностей.

Розглянемо загальний рейтинг термінальних цінностей школярів 5–11 класів, тобто спільний середній ранг, відповідно до наведених таблиць. Аналіз термінальних цінностей школярів подано в таблиці 1.

Отже, найважливішими термінальними цінностями для хлопців є здоров'я (фізичне й психічне) – 31,37 бала; хороші й вірні друзі – 31,13 бала; задоволення – 30,68 бала; кохання (духовна й фізична близькість із коханою людиною) – 30,48 бала; впевненість у собі (свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів) – 30,28 бала.

Подібна тенденція спостерігається й у дівчат. До ядра цінностей вони зарахували таке: хороші й вірні друзі – 31,03 бала; здоров'я (фізичне й психічне) – 30,84 бала; задоволення – 30,78 бала; кохання (духовна й фізична близькість із коханою людиною) – 30,6 бала; на відміну від хлопців, цікава робота – 30,47 бала.

Усі обрані цінності є важливими в житті людини. «Індиферентними цінностями», які отримали із 6 по 11 місця рейтингу, у хлопців є такі: суспільне визнання (повага навколишніх, колективу, колег) – 30,23 бала; щасливе сімейне життя – 30,1 бала; цікава робота – 29,7 бала; свобода як незалежність у вчинках і діях – 29,31 бала; пізнання (можливість розширення своєї освіченості, кругозору, інтелектуальний розвиток) – 28,73 бала; рівність (братство, рівні можливості для всіх) – 28,24 бала; у дівчат: щасливе сімейне життя – 29,9 бала; пізнання (можливість розширення своєї освіченості, кругозору, інтелектуальний розвиток) – 29,5 бала; активне, діяльне життя – 29,4 бала; впевненість у собі (свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів) – 29,24 бала; суспільне визнання (повага навколишніх, колективу, колег) – 29,18 бала; свобода як незалежність у вчинках і діях – 28,77 бала.

«Відкинутими» цінностями в учнів усіх вікових груп є такі: матеріальна забезпеченість (відсутність матеріальних труднощів у житті) – середній ранг 28,03 бала; самостійність як незалежність у судженнях та оцінках – 27,57 бала; творчість (можли-

Загальний рейтинг термінальних ціннісних орієнтації школярів, (n=420)

№ з/п	Термінальні цінності	Загалом			
		хлопці (n=210)		дівчата (n=210)	
		рейтинг	бал	рейтинг	бал
1	Самостійність	13	27,57	16	27,03
2	Упевненість у собі	5	30,28	9	29,24
3	Матеріальна забезпеченість	12	28,03	13	28,7
4	Здоров'я	1	31,37	2	30,84
5	Задоволення	3	30,68	3	30,78
6	Цікава робота	8	29,7	5	30,47
7	Кохання	4	30,48	4	30,6
8	Свобода	9	29,31	11	28,77
9	Краса	16	25,34	15	27,87
10	Друзі	2	31,13	1	31,03
11	Пізнання	10	28,73	7	29,5
12	Щасливе сімейне життя	7	30,1	6	29,9
13	Творчість	14	26,57	14	27,94
14	Суспільне визнання	6	30,23	10	29,18
15	Активне, діяльне життя	15	26,01	8	29,4
16	Рівність	11	28,24	12	28,76

вість творчої діяльності) – 26,57 бала; активне, діяльне життя – 26,01 бала; краса – 25,34 бала. У дівчат останнє місце посіли ті самі цінності, але в іншому порядку: самостійність як незалежність у судженнях та оцінках (16 місце); краса (15 місце); творчість (можливість творчої діяльності) (14 місце); матеріальна забезпеченість (відсутність матеріальних труднощів у житті) (13 місце) і рівність (братство, рівні можливості для всіх) (12 місце).

Отже, у загальному рейтингу термінальних цінностей ієрархічна система головних життєвих цінностей хлопців і дівчат схожа як у пріоритетних, так і у «відкинутих».

Інструментальні цінності – це засіб, за допомогою якого можна втілювати в життя термінальні цінності. У загальному рейтингу засоби, які обрали учні 5–11 класів для досягнення своєї мети, розподілилися так (таблиця 2).

Загальний рейтинг пріоритетних інструментальних цінностей у хлопців і дівчат майже збігається. Різниця по-

лягає лише у двох перших позиціях: хлопці – чесність (правдивість, щирість) – 30,34 бала; вихованість (гарні манери, ввічливість) – 30,24 бала; дівчата – життєрадісність (почуття гумору) – 30,25 бала; сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів – 29,94 бала. Третю – п'яту позицію посіли такі інструментальні цінності: відповідальність (почуття обов'язку, уміння тримати слово) – 29,93 бала, 29,84 бала відповідно; раціоналізм (уміння тверезо й логічно мислити, приймати обдумані рішення) – 29,2 бала, 29,24 бала відповідно; освіченість (широта знань, висока загальна культура) – 28,8 бала, 29,2 бала відповідно.

У хлопців до незначущих («індиферентних») цінностей-засобів потрапили такі: ефективність у справах (працьовитість, продуктивність у роботі) – 28,76 бала; життєрадісність (почуття гумору) – 28,73 бала; старанність (дисциплінованість) – 28,23 бала; широта поглядів – 28,2 бала; сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів і терпимість (до

поглядів і думок інших людей, уміння прощати іншим їхні помилки й обман) – 28,13 бала.

У дівчат ця ієрархічна графа заповнена такими цінностями: старанність (дисциплінованість) – 29,06 бала; чесність (правдивість, щирість) – 29,04 бала; широта поглядів – 28,97 бала; ефективність у справах (працьовитість, продуктивність у роботі) – 28,76 бала; самоконтроль (стриманість, самодисципліна) – 28,66 бала; чуйність (дбайливість) – 28,57 бала.

До «відкинутих» інструментальних цінностей за загальним рейтингом школярі зарахували такі: тверда воля – 26,64 бала, 28,18 бала відповідно; високі запити (високі претензії) – 25,76 бала, 25,73 балів відповідно; непримиренність до недоліків у собі й інших – 24,77 бала, 25,37 бала відповідно.

Дискусія. Як указує М.М. Саїнчук, проблема ціннісних орієнтацій школярів є об'єктом вивчення широкого кола науковців [13]. Перед спеціалістами спортивної галузі постає

Таблиця 2

Загальний рейтинг інструментальних ціннісних орієнтації школярів, (n=420)

№ з/п	Інструментальні цінності	Загалом			
		хлопці (n=210)		дівчата (n=210)	
		рейтинг	бал	рейтинг	бал
1	Високі запити	15	25,76	15	25,73
2	Чуйність	13	27,26	11	28,57
3	Вихованість	2	30,24	12	28,37
4	Життєрадісність	7	28,43	1	30,25
5	Ефективність у справах	6	28,76	9	28,78
6	Сміливість у відстоюванні своєї думки	10	28,13	2	29,94
7	Старанність	8	28,23	6	29,06
8	Непримиренність до недоліків у собі й в інших	16	24,77	16	25,37
9	Широта поглядів	9	28,2	8	28,97
10	Чесність	1	30,34	7	29,04
11	Освіченість	5	28,8	5	29,2
12	Самоконтроль	12	27,64	10	28,66
13	Терпимість	11	27,9	14	28,17
14	Тверда воля	14	26,64	13	28,18
15	Раціоналізм	4	29,2	4	29,24
16	Відповідальність	3	29,93	3	29,84

завдання розкриття привабливості цінностей фізичної культури й залучення до них підростаючого покоління. Так, у дослідженнях українських науковців [15; 17] встановлено, що застосування цінностей фізичної культури та спорту формує становлення людини, її біосоціальних засад, суттєвих характеристик тілесної й духовної природи з можливостями соціальної реалізації її інтересів, потреб та амбіцій.

Завдяки вивченню ціннісних орієнтацій М.М. Саїнчук установив ієрархію термінальних та інструментальних цінностей. Так, для сучасних учнів найбільш значущими цінностями-цілями є цінності особистого життя: «здоров'я», «кохання», «наявність хороших і вірних друзів», «щасливе, сімейне життя» і «свобода». Відкинутими проголошені такі естетичні цінності: «краса природи й мистецтва», професійної самореалізації – «творчість» та альтруїстичні – «щастя інших людей». Групу «індиферентних» становлять цінності: «матеріально

забезпечене життя» і «життєва мудрість».

Аналіз інструментальних цінностей, за дослідженням М.М. Саїнчука, дає підстави констатувати, що намічені цілі школярі реалізовуватимуть різними засобами, тому «ядро» і «хвіст» інструментальних цінностей за гендерними ознаками переплітаються. Так, ключовими стали цінності: міжособистісного спілкування («життєрадісність», «вихованість»); безпосередньо емоційного світовідчуття («чесність»), а відкинутими є самоствердження («непримиренність до власних і чужих недоліків» і «високі запити») [13].

За дослідженням І.Л. Кенцицької, серед термінальних цінностей юнаків виявилися такі: «активне, діяльне життя», «суспільне покликання», «розваги», «матеріально забезпечене життя». У дівчат домінували такі цінності: «розваги», «активне, діяльне життя», «краса природи й мистецтва». Така цінність, як «здоров'я», посіла останню сходинку в групі

термінальних цінностей. До «ядра» інструментальних цінностей юнаків потрапили «акуратність», «уміння тримати в порядку речі», «порядок у справах», «високі вимоги до життя й високі домагання», «самоконтроль» і «старанність». На останніх сходинках виявились такі цінності: «незалежність» і «висока загальна культура». У дівчат – «непримиренність до недоліків у собі й інших», «високі запити», «терпимість до поглядів і думок інших» та «акуратність» [5].

Висновки. Таким чином, підтверджується, що пріоритети ціннісних орієнтацій у підлітків міняються щорічно й те, що було важливе для них у 5 класі, змінюється у «хвіст» цінностей («здоров'я» в 11 класі на 15-му місці), а на те, що не звертали уваги («краса» в 5 класі), переміщується в категорію пріоритетних в 11 класі.

Варто відмітити, що чотири найголовніші термінальні цінності збігаються як у хлопців, так і в дівчат («здоров'я», «друзі», «задоволення» й «любов»).

Залежно від статевих і вікових особливостей підлітків змінюється й ієрархія інструментальних цінностей. Респонденти 5–11 класів до пріоритетних цінностей-засобів зарахували такі: «відповідальність», «раціоналізм» та «освіченість».

Формування й розвиток цінностей підлітків залежить від сформованості ціннісних орієнтирів. Сучасні підлітки розуміють важливість і цінність власного «здоров'я», але не застосовують належні засоби для його збереження.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у визначенні взаємозумовленості ціннісних орієнтацій підлітків різного віку.

Вдячність. Слова безмежної вдячності хочеться сказати чудовій людині, яка сьогодні, на превеликій жаль, уже не з нами, яка відіграла важливу роль у моєму житті, а саме у становленні мене як науковця й педагога вищої школи, своєму науковому консультанту, професорові Т.Ю. Круцевич.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я : мат. Міжнародної наук. інтернет-конф. / 27–28 трав. 2020. Черкаси : Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2020. № 38-1.
2. Андрєєва О., Хрпко І. Гендерний підхід у фізичному вихованні учнівської молоді: сучасні дослідження і тенденції. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. № (2). С. 157–62.
3. Бакіко І.В. Теоретико-методичні засади формування цінностей здорового способу життя в процесі фізичного виховання у дітей шкільного віку : реферат. Київ, 2023. 52 с.
4. Захарченко М. Особливості ціннісних орієнтацій учнівської молоді в процесі фізичного виховання. *Молодий вчений*. 2018. № 4.2 (56.2). С. 1–5.
5. Кенсіцька І.Л. Формування цінностей здорового способу життя студентів у процесі фізичного виховання : дисертація. Київ, 2017. 278 с.
6. Круцевич Т.Ю., Марченко О.Ю. Моделі ціннісних орієнтацій у поведінкових характеристиках особистості школярів різних вікових груп. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2018. № 2. С. 57–64. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2018-02/2018-02-00.pdf>.
7. Круцевич Т.Ю., Марченко О.Ю. Гендерні відмінності ієрархічної структури ціннісних орієнтацій школярів різних вікових груп. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2018. № 3 (43). С. 144.
8. Маєвський М.І. Ціннісні орієнтації у сфері фізичної культури і спорту студентів педагогічних спеціальностей. Умань, 2016. 251 с.
9. Марченко О. Вікові та гендерні особливості формування цінностей індивіду-

альної фізичної культури школярів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту* : науково-теоретичний журнал. 2018. № 3. С. 80–87.

10. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.

11. Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти : Наказ МОНУ, Мінмолодьспорт України від 27 жовтня 2021 року № 1141/4088. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327.

12. Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року : Наказ МОНУ від 15 лютого 2021 року № 194. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880.

13. Сاینчук М.М. Формування ціннісних орієнтацій в сфері фізичної культури і спорту учнів старших класів в процесі фізичного виховання : дисертація. Київ, 2012. 247 с.

14. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. *МОНУ*. 2019. № 63. URL: <http://mon.gov.ua>.

15. Юнг Н.В., Розенберг І.Л., Калашник С.К. Система ціннісних орієнтацій при побудові життєвої перспективи у юнацькому віці. *Габітус*. 2020. № 19. С. 202–208.

16. Юнг Н.В., Смокова Л.С., Кологривова Н.М. Роль соціуму у формуванні особистості підлітка. *Габітус*. 2021. № 4 (2). С. 118–124. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.24.2.21>.

17. Assessment of the physical health of students of middle and upper grades / I. Bakiko et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol 20 (Supplement issue 1). Art 39. P. 286–290. URL: <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1039> (date of access: 14.09.2020).

18. Bakiko I., Krutsevich T., Trachuk S. Effect of physical development self-assessment indicators on value orientation structure formation in senior school age students. *Teoria ta metodika fizicnogo viovanna*. 2022. № 2. P. 151–157. URL: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.2.01>. (date of access: 04.04.2022).

19. The Correlation Analysis Between Subjective and Objective Indicators of Physical Development of Students of 5th And 9th Grades / I. Bakiko et al. *Physical Education Theory and Methodology*. 2022. № 3. P. 323–332. URL: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.3.04> (date of access: 06.07.2022).

20. Motor activity of the male and female population in modern society / T. Krutsevich et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. № 19 (3). P. 1591–1598. DOI: 10.7752/jpes.2019.03231

REFERENCES

1. Actual problems of physical culture, sports and health: Mat. international of science internet conference; 2020 May 27–28; Cherkasy Cherkasy: Cherkasy national. University named after B. Khmelnytskyi; 2020;38-1 [in Ukrainian].
2. Andreeva O, Khripko I. Gender approach in physical education of schoolchildren: modern research and trends. *Sports Bulletin of the Dnieper Region*. 2018;(2):157–62 [in Ukrainian].
3. Bakiko I.V. Theoretical and methodological principles of the formation of healthy lifestyle values in the process of physical education of school-age children: [abstract]. Kyiv; 2023; 52 [in Ukrainian].
4. Zakharchenko M. Peculiarities of value orientations of school youth in the process

of physical education. A young scientist. 2018;4.2(56.2):1–5 [in Ukrainian].

5. Kesytska I. L. Formation of values of a healthy lifestyle of students in the process of physical education: [dissertation]. Kyiv, 2017; 278 [in Ukrainian].

6. Krutsevich T.Yu., Marchenko O.Yu. Models of value orientations in the behavioral characteristics of the personality of schoolchildren of different age groups. *Sports Bulletin of the Dnieper Region*. 2018;2:57–64. Available at: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2018-02/2018-02-00.pdf> [in Ukrainian].

7. Krutsevich T.Yu., Marchenko O.Yu. Gender differences in the hierarchical structure of value orientations of schoolchildren of different age groups. *Physical education, sports and health culture in modern society*. 2018;3(43):144 [in Ukrainian].

8. Maievsky M.I. Value orientations in the field of physical culture and sports of students of pedagogical specialties. Uman; 2016; 251 [in Ukrainian].

9. Marchenko O. Age and gender characteristics of the formation of values of individual physical culture of schoolchildren. Theory and methodology of physical education and sports: Scientific and theoretical journal, 2018;3:80–87 [in Ukrainian].

10. National strategy for building a safe and healthy educational environment in the New Ukrainian School. dated May 25, 2020 No. 195. Available: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text> [in Ukrainian].

11. On approval of the concept of daily sports development in educational institutions. Order of the MES, Ministry of Youth and Sports No. 1141/4088 dated October 27, 2021. Access mode: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327 [in Ukrainian].

12. Recommendations regarding the strategic development of physical education and sports training among student youth for the period until 2025. Order of the Ministry of Education and Culture No. 194 dated February 15, 2021. Access mode: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880 [in Ukrainian].

13. Sainchuk M.M. The formation of value orientations in the field of physical culture and sports of high school students in the process of physical education: [dissertation]. Kyiv; 2012; 247 [in Ukrainian].

14. Value orientations of the modern Ukrainian school. MONU 2019; 63. <http://mon.gov.ua> [in Ukrainian].

15. Yung N.V., Rosenberg I.L., Kalashnyk S.K. The system of value orientations when building a life perspective in youth. *Habitus 2020*; Vol. 19:202–208 [in Ukrainian].

16. Yung N.V., Smokova L.S., Koloryvova N.M. The role of society in the formation of a teenager's personality. *Habitus 2021*; Vol. 4: Vol. 2: 118–124. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.24.2.21> [in Ukrainian].

17. Bakiko I., Savchuk S., Dmitruk V., Radchenko O., Nikolaev S. Assessment of the physical health of students of middle and upper grades. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol20 (Supplement issue 1), Art 39. P. 286–290. URL: <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1039> (date of access: 14.09.2020).

18. Bakiko I., Krutsevich T., Trachuk S. Effect of physical development self-assessment indicators on value orientation structure formation in senior school age students. *Teoria ta metodika fizicnogo viovanna*, 2022. no. 2. P. 151–157. URL: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.2.01> (date of access: 04.04.2022).

19. Bakiko I., Krutsevych T., Smoliuk V., Shevchuk A. The Correlation Analysis Between Subjective and Objective Indicators of Physical Development of Students of 5th And 9th Grades. *Physical Education Theory and Methodology*, 2022. no. 3. P. 323–332. URL: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.3.04> (date of access: 06.07.2022).

20. Krutsevich T., Pangelova N., Trachuk S., Ivanik O. Motor activity of the male and female population in modern society. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019;19(3):231:1591–1598. DOI: 10.7752/jpes.2019.03231.

Надійшла 26.01.2024

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Бакіко Ігор Володимирович <https://orcid.org/0000-0002-8835-8781>,
bakiko_igor@ukr.net

Луцький національний технічний університет,
вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43000, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Bakiko Ihor <https://orcid.org/0000-0002-8835-8781>, bakiko_igor@ukr.net

Lutsk National Technical University,
Lvivska str., 75, Lutsk, 43000, Ukraine